תלמוד בבלי · אחרונים · בית מאיר · סדר נזיקין

בית מאיר על עבודה זרה

רבי מאיר פוזנר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בית מאיר על עבודה זרה

רבי מאיר פוזנר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בית-מאיר-על-עבודה-זרה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב: 4
דף יד: 4
דף טז: 4
דף כג: 4
דף לא: 5
דף לב: 6
דף מא: 7
דף מב: 7
דף מז: 8
דף מח: 9
דף מט: 9
דף נה: 9
דף נז: 10
דף נט: 11
דף סג: 11
דף סד: 12
דף סה: 12
דף סו: 13
דף סו: 14
דף ע: 14
דף עא: 14
דף עא: 16
דף עג: 16
דף עג: 17

דף ב:

ומנלן דחשוב וכו'. משמע דטעם א' עיקר בדר"ח דלאו אורח ארעא. ומשום דמלך חשוב יותר מצבור. וקשה דבהוריות דף י"ג איתא שעיר ע"ג קודם לשעיר נשיא. מ"מ ההוא צבור וההוא יחיד. ויש לדחוק:

דף יד.

תוס' ד"ה תורניתא. קושי' שלישית עוד קשה תורניתא הוא דלא וכו' והא תנן אין מוכרין להם במחובר דהכי דייק לקמן. עיין פי' הר"ן על המתני' דאין מוכרין להם במחובר והוא בדף י"ט ע"ב. וע"כ התוס' סברו כדיעה דלשם דמתני' זו לכ"ע אף בח"ל. דאלו למה דמסיק לעיקר וכן מסקנת הפוסקים דמתני' זו מתפרשה לר"מ כדאית ליה בדף כ"א אף בח"ל ולר' יוסי כדאית ליה דוקא בארץ ולא בח"ל. פשיטא דלא תיקשי מידי דעמוד ב' על ר"מ שפיר מקשה ממתני' זו דלדידי' אף בח"ל מתני'. משא"כ תורניתא שהוא ת"ק דר"מ שפיר בח"ל דוקא תורניתא משום ע"ג משא"כ שאר אילנות שרי בח"ל. ורש"י ודאי סובר כמסקנת הפוסקים וק"ל:

דף טז.

ולטעמיך שאין מקריבין אותו וכו'. עיין מור"ם לובלין ז"ל כתב מ"ט חסר ד' ריבבן בשביל זה כי מה לי שמקריבין אותו היום או למחר. ודבריו תמוהים הא קי"ל כדאמר שמואל ובקולה אין אסור אלא יום אידם בלבד וכבר שמעינן דף ס"ה דבהקרבת דורון יש איסור דאזיל ומודי אם לא למי שבקי בו דלא פלח לע"ג. וע"כ צ"ל דהא פשוט להש"ס דאף מה שהקריבו בית רבי הי' לאנטונינוס דודאי לא פלח לע"ג. אי נמי יש לדחוק דהפי' הוא בגמ' חסר ד' רבבן באותו יום האיד כדי שאין מקריבין אותו היום עד למחר וא"כ שפיר פריך מ"ט. דהא מ"מ שייך דאזל ומודי על הד' רבבן שקיבלו ביום האיד:

דף כג.

תוס' ד"ה רבינא וכו' ויש לומר וכו' אי לאו טעמא דדיעבד לרבינא. לפ"ר יש להקשות דא"כ מה מקשה הסוגיא עליה דילמא לעולם אימא לך אפי' דיעבד נמי לא והכא היינו טעמא דמתירא משום הפסד ממונו ופירשו התוס' ד"ה ע"י ממון דסבר רבינא וכו' ואע"ג דאיכא הפסד ממון ומדשרינן ה"ה אף היכא דליכא הפסד ממון. מנא ליה הא דילמא אף רבינא לא תי' אלא דבקרבנות מקלינן דיעבד בהצטרף הסברא דכותי חס על בהמתו

וע"ז שפיר מביא ראיה מאשת כהן דבדיעבד שרי' על כל פנים על ידי הצטרפות דהפסד ממונו. וי"ל דדייק מדברי רבינא דאמר הא לכתחילה ר"ל המשנה דאין מעמידין איירי לכתחלה דוקא. מבואר הא אלו עבר והעמיד אף הבהמה מותרת לקרבן ולא חיישינן דיעבד דילמא נרבעה אף בהעמדה לא שייך כותי חס ש"מ דדיעבד לא חש כלל ושפיר מקשה וק"ל:

דף לא.

המפקיד יינו וכו' אסור בשתיה ומותר בהנאה והתנן וכו'. הא דלא מקשה בפשוט מ"ש דחשש יותר לאסור בשתי' מבהנאה. דהא באמת נגיעות מצרי אוסר אף בהנאה י"ל דהי' סובר כיון דכל איסור יינם עיקרו אך משום חתנות ועיין בהר"ן ריש סוגי' זו מה דמפרש על המתני' דאיסור הנאה אינו אלא משום גזירה. ויוכל להיות שלא גזרו לר"י ב"ב אלא ביינם ולא בשל ישראל. אבל לאחלופי י"ל דלא חיישׁ כלל משום דהמצרי מירתת [א"נ בפשוט דידע דריב"ב לשיטתי' כבתוס' אך מדתוס' לא מקשה אלא להמסקנא משמע דבס"ד בפשוט ניחא] ולכן מקשה והתנן וכו' הרי הן כפירותיו של כותי. ומתני' זו היא בפ' ג' דדמאי ולפי' הר"ש והראב"ד בפ' י"א מהל' מעשר הוי פירושא דאם הפקיד פירות מתוקנים אמרינן ודאי החליפם בשלו וחייב לעשר ודאי מדרבנן כדין מירח כותי דחייב מדרבנן ושפיר מקשה. משא"כ לפי' הר"מ המבואר שם בהלכות לא בא מחשש זה כי אם קולא שאם הפקיד מתוקנים אין צריך לעשר שאפילו החליפם בשלו נמי פטורים מפני שפי' מירח כותי פטור אף מדרבנן. איני יודע ליישב הקושי' הכא. ובס' לחם סתרים מבאר הקושי' על דרך זה שמביא פי' בשם המפורשים שאפילו הפקיד אצלו פירות טבולים הרי הם פירותיו של כותי לקולא שפטורים מטעם מירח כותי. ומי יתן ואדע מי המפורש אשר מילא לבו לפרש הכי. שבהדי' מבואר בהר"מ בהלכות הנ"ל שבאופן זה הוא חייב מספק תורה. אלא שתלה הדבר ביראה לי מפני שהמתני' לא בהכי איירי אלא בהפקיד פירות מתוקנים ע"ש ודוק. וע"כ לדחוק דאף דתפס סיפא דמתני' עיקר הקושי' מהרישא בהפקיד אצל נחתום וכו' דהפירות דמאי משמע הוחלפו עם פירות של ישראל ע"ה מזה נשמע חומרא דחשש חליפין. והוא דחוק חדא דשם החשש שהוחלפו בשוגג שלא מדעתו אך מפני ראינו נזהר כ"כ כישראל וצ"ע. ומה שהקשו בתוס' על ריב"ם ולא ניחא להו כפרש"י דלרבנן בחותם אחד אסור בשתיה ומותר בהנאה שהניח בספר הנ"ל בקושי' מה דעתם בזה. לדידי איפכא קשיא על פרש"י דהא מה דיין בחותם אחד לא מינטר ע"כ היינו דחיישינן שמתוך חיבת ניסוך טרח ומזייף כמבואר בהר"ן ומוכח מדיין

מבושל מינטר בחותם אחד וע"ש בהר"ן בסוגיא דחביות צריך חותם בתוך חותם. וא"כ דהחשש אינו אלא משום חיבת ניסוך פשיטא דאין לחלק בין שתיה להנאה. ומוכרח תוס' לדבריהם דריב"ב לשיטתי'. ומה דמסיימו תוס' ואע"ג דחיישי לזיוף דנגע ביה ושתה מיני' באמת ק"ק מה אריא משום הכי ות"ל דטרח ומזייף לנסך אלא דלריב"ב אף שניסך באמת של ישראל אינו אסור אלא בשתיה (אך זה גופא טעמו דריב"ב צ"ע מה נשתנ' שתיה מהנאה ואפשר שתיה הוא בכלל גזירות חתנות) ומה שכתבו תוס' לא החמיר כ"כ לחוש לאחלופי לאיסור הנאה כיון וכו' זה צ"ע שאחרי שכבר חשיד לטרוח ולזייף למה לא נחוש לאחלופי בדרבנן כמו בפי' דנמי אין החשש אלא בדרבנן. וצריכנא לומר דוקא בדס"ד שהוא בלא חותם יש לדמות לפירות משא"כ בחתום אף שטרח לפתוח ולנגוע. מ"מ לאחלופי כולו במידי שהי' חתום מירתת יותר ולא חש כ"כ במידי דרבנן ודוק:

דף לב.

סוף תוס' ד"ה והא הכא כתבו הלכך יש פוסקים וכו' משום דהוי רוצה בקיומו ע"י ד"א אבל א"כ לר"ת וכו'. ומכאן פסק ר"ת דקדירות הבלועות מבב"ח וכו' משמע דרצונם להשתמש בדין זה של רוצה בקיומו בכל איסורי הנאה ולא מטעם דליתא לאיסורא בעיני' ועיין בא"ח סי' ת"נ. ואני תמה הא מבואר בדף ס"ד דגבי כלאים אמרינן רבנן הוא ופרש"י דלא איכפת להו אי רוצה בקיומן אבל יין נסך דאסור להיות רוצה בקיומן דישראל מצווה לבטל ע"ג ותשמישים אומר לך דאסור הרי דכלאים אף דאסורין בהנאה אין בהם לכ"ע משום רוצה בקיומו דרבנן זולת לר"ע מדרשה דקרא. וא"כ מה"ת לילף שאר א"ה מע"ג הגם דבחמץ יש לדחוק דמדמו לע"ג הואיל ואנו מצווין להשביתו ואסור בבל יראה הוי דומיא דע"ג. אך צ"ע מנא להו. אבל בב"ח ודאי לכלאים דמו. והד"מ בי"ד סי' צ"ד רוצה באמת לדון בב"ח מחמץ לענין איסור רוצה בקיומו. והוא תימה בעיני ומלבד זה אין דברי הד"מ ברורים כאשר כבר השיג עליו המ"י ע"ש וק"ל. ומלבד כל הנ"ל יש לתמוה מה ס"ד לומר גבי כלי הבלוע מחמץ שיהא שייך בו דין איסור רוצה בקיומו דא"כ איך פסקינן כלי חמץ משהינן עד אחר פסח דהא א"כ רוצה בקיומו של איסור הבלוע בפסח משום דבר אחר כדי להשתמש בהכלי' אחר פסח כדכת' התו' לגבי תערובות משהו של פסח עיין בו וק"ל. שוב ראיתי דאין קושיא על תוס' מכלאים כי הם מפרשים בד"ה אין עודרין דבכלאי זרעים המותר בהנאה איירי אבל לא נראה כן מהרמב"ם וגם פרש"י אינו מורה כ"א כסברתי:

דף מא:

תוס' ד"ה ובאנדרטי של מלכי עו"ג וקשה דהא תנן מצא תבנית יד. הא דלא הקשו מדיוקא דרישא דדוקא המוצא שברי צלמים מותרים הא צלמים עצמם אסורים וסתמא כר"מ. הא אף לר"מ לא אסור אלא בשל מלכי עו"ג ועומדים על פ"מ דוקא די"ל דכיון דהרישא מתוקמא כר"מ. י"ל כיון דחייש למעוט ממילא כל צלם הנמצא חייש לשמא של מלכי עו"ג הוא ועמד על פ"מ ועד כאן לא אשמעינן ר"י א"ש באנדרטי של מלכי עו"ג מרבה אמר ר"י ובעומדין אלא לאפוקי בידוע שאינו של מלכים או ידוע שלא עמד על פ"מ. משא"כ הסיפא משמע להו דאתי' אפילו לרבנן דהא להכי דייק ברישא למתני שברי צלמי' מעובדי גלולי' ולא שברי ע"ז כדי להורות דסתמא כר"מ מבואר הא הסיפא מתוקמא אף לרבנן ולהכי קשה להו דהא לרבנן לפרש"י כולהו שרי אא"כ יש בידו. ולהכי פי' ר"ת דקאי אהיתרא דרבנן. אבל בסתם צלמים אף רבנן אסרו ולהכי מסקו תוס' בסוף הדבור דעל פירושו ק"ק דלמה קאמר ברישא סתמא כר"מ הא אף לרבנן אסור בסתם צלמים. ומדיש לדחוק דהדיוקא משמע טפי דבכל אופן היתר השברים אסורין השלמים וגם מדנקיט בלישני' שברי צלמי עובדי גלולים ולא שברי ע"ז להורות על הדיוק ודאי לחידושי' אתי לסתום כר"מ. ולאסור כל הצלמים ואפי' בשל מלכים ועומדי' על פ"מ ואולם רבינו אלחנן פי' לפרש"י דהסיפא איירי בשל כפרים דכע"מ ור"ל דהיינו בנמצא סמוך לכפר וכיון דלא ברירא כרכי' וכפרי' רוב דידהו בודאי הולכין אחר הקרוב ומה גם אם הוא קורבא דמוכח וקאמר ובכך ניחא דלא מצי אמר דסתמא כר"מ מסיפא דההוא אתי' כרבנן משא"כ הרישא מדקתני המוצא שברי צלמי עובדי גלולים מותרים ממילא מוכח דבאותו מקום דמציאות השברי' מותרים במקום הזה צלמים עצמם אסורין וע"כ כר"מ דאלו לרבנן יש מקומות דאף שלמים הנמצאים שם מותרים כגון סמוך לכרכים ודוק. ועיין בפי' מלז"ל כי לא הונח לי בדבריו. ודע דמה שכתבתי בקושי' התוס' דמקשו להכי מסיפא משום דקאי אף לרבנן אין סתירה. מדבריו באמצע ד"ה ע"א אמר שמואל דמשמע דאף הסיפא מוקמי כר"מ דזה סובר לפירושם אליבא דשמואל דמוקים כולהו מתני' כר"מ ע"ש וק"ל:

דף מב.

בתוס' ד"ה כותי עיין מהרש"א הניח דברי התוס' בצ"ע ואפילו ריח קושיא אין עליהם כי סברא זו דעיקר ע"ג קיימת אינה פעולה אלא להסברא שהכותי מבטלה מכח איהי נפשה לא הצלתה. משא"כ להיכא שהגוי מבטלה כגון שיפה לצרכו. דודאי לא עדיף מפיחסה

דנמי עיקר ע"ג קיימת. ולהכי לא מקשה הגמ' אלא מלצורכה וזה הכותי דביטולו ביטול משא"כ ישראל דכיון דלא פלח לא מצי מבטל אלא דמקשה לר"ל דליהוי כנשתברה מאלי' דיאמר הכותי איהי נפשה לא הצלתה לזה שפיר מקשו תוס' דנימא הואיל ועיקר ע"ג קיימת וק"ל:

דף מז:

עיין היטב בהסוגי' ובתוס' ד"ה בית וד"ה אבן. והנה זה אין להקשות למה דמפרשי ד"ה אבן וכתבו אבל הכא בחציבה לבד נאסרה משום דהוא מעשה חשיב. דא"כ למה כתבו ד"ה בית דרש"י יפה פי' דילמא אף במשמשים אף דלכ"ע אין נאסרים עד שיעבדו מ"מ ע"י מעשה חשוב נאסרים מיד. דזה ודאי אינו שהרי מבואר בהברייתא דף נ"א ע"ב דאפילו עשאום וגמרום כל זמן שלא נעבדו לא נאסרים ע"פ הפסוק אשר עבדו שם הגוים. אך זה צ"ע מה שכתבו ד"ה אבן אבל הכא כנ"ל דמשמע דר"ל דהמתני' אפשר דאתי' אף כמ"ד של ישראל עד שתעבד ושאני חציבה דהוי מעשה חשוב. וקשה ת"ל הא ההוא מ"ד יליף לה דף נ"ב מן פסוק ושם בסתר עד שיעשה לה דברים שבסתר דהיינו השתחוואה ומהיכי תיתי לחלק בין מעשה חשוב הא אפילו עשאה מתחלה ועד סוף כולה אינה אסורה עד שתעבד. וביותר צ"ע מה שכתבו תו ומיהו למה שפי' הקונטרס וכו' הוי רבותא טפי בזקיפה וכו' אלא נקט חצבה כמו בבית ור"ל משום דבבית לא שייך זקיפה. מבואר מדבריהם דסבר דאף למ"ד של ישראל מיד מ"מ בעי מעשה קל דומיא דזקיפה. וזה תימא מלבד דפרש"י דף מ"ו ד"ה ולמאן מבואר בלשונו דלמ"ד מיד לא צריך מעשה כלל שהרי כתב וזה לשם ע"א העמידה בין הוי מעשה בין לא הוי מעשה הרי קראה ע"א. ודבריו מוכרחים בפשט הגמ' דאלו להבנת התוס' דמ"מ בעי מעשה זקיפה מה קשיא לי' דילמא הא גופא מבעי' להו אי זקיפת ביצה ליהוי חשיב מעשה קל כזקיפת לבינה כדמיבעי למסקנא. אמנם זה גופא תימא על הסוגי' גופא דמנ"ל למ"ד מיד לא ליבעי מעשה כלל אלא קריאת שם לחוד. א"כ הא אדרבא מבואר דדוקא משעת עשיה ומה"ת לומר משעת קריאה. לכן הנלענ"ד ברור במחילת כבוד רבותינו התוס' ז"ל דאין פי' הסוגיא בדף מ"ו כהבנתם אלא דהמקשן דמותב ולמאן אי למ"ד מיד הא אסורה ע"כ לא נחית כלל למסקנת הסוגי' בדף נ"ב אלא סבר דמ"ד מיד היינו משעת קריאה כמשמעו והא דלא תי' לו המתרץ המסקנא דאף למ"ד זה מ"מ בעי דוקא משעת עשי'. משום דאז פשיטא קשיא מה מבעי' לי' בזקיפת ביצה דודאי אף זקיפת לבינה לא חשיב עושה ע"ז כיון שבגופו' לא עביד מידי ועד כאן לא חשיבה זקיפה אלא גילוי מילתא.

ולפ"ז באמת מה דאמר ר"י אמר שמואל זקף לבינה וכו' היינו אף למ"ד מיד מ"מ זקיפות לבינה לא חשיב מעשה אלא גלוי מילתא בעלמא ואולם להמסקנא בדף נ"ב דמבואר דאף מ"ד מ"מ עשייה בעי פשיטא דצריך להיות דוקא בנה בית או חצב בהר ומ"מ דוקא למ"ד מיד כדפרש"י הא למ"ד עד שתעבד אף מעשה חשיב לא מהני כדהקשיתי כדמוכח מהילפותא דושם בסתר וזקיפה ודאי דלא מהני דלא חשיב מעשה ואפילו למ"ד מיד מעשה מיהו בעי ובמשמשי ע"ז ודאי דלא מצי איירי דבזה לכ"ע עד שתיעבד וק"ל:

דף מח.

תוס' ד"ה גדעו ופסלו תימא וכו' וי"ל וכו' דאילן שהוא מושרש וכו' ע"ש ודוק כי דבריהם צ"ע דלדבריהם דתלו הענינים לחלק בין תלוש ומחובר אכתי קשה מה מקשה בתר הכי לבסוף א"כ גדעו ופסלו מאן קתני אי ר' יוסי בר יודא עיקר אילן נמי אסור. ור"ל דלר"מ עיקר אילן נמי אסור ע"י השתחוואה בלא גדעו ופסלו, נמי נימא ודאי בהשתחוואה עיקר נמי אסור מפני דלדידי' חשוב תלוש וגרעו ופסלו היינו בלא השתחואה ונוטל מה שחידש כמו בבית ואז לא שייך סברת תוס' דהא לר"י ב"ר יהודא ההשרשה לא מבטל וחשיב תלוש ואולם למה שכתבתי לעיל בדף ע"ז לענ"ד קושית תוס' לק"מ מעיקרא דאף למ"ד מיד מ"מ עשיי' בעי ודאי לא מסתבר להש"ס דגדעו ופסלו בלא השתחוואה ליחשוב עשיות ע"ג דהא לא עביד מידי בגוף הע"ג שרוצה לעבוד וק"ל:

דף מט:

בתוס' ד"ה ארג בו מביאים קושיא בשם הירושלמי מ"ש מיי"נ וכו' ע"ש. וקשה הא הב"י סי' קל"ד מביא בשם הרשב"א בשם הירושלמי דמודה רשב"ג במכשיר דכולו אסור ולא מהני תקנתא דרשב"ג ומה קשה לו תו אטו אריגת בגד לא הוי מכשירו לכל הבגד וצ"ע בגוף הירושלמי:

דף נה.

בתוס' ד"ה והשאר מותר פרש"י אף בשתי' וכו' ע"ש ולענ"ד אדרבא משמעות הר"ר שמעי' איפכא הוא מן דעת הר"ר אלחנן. אלא דדייק מדתנן לוקחין גת בעוטה ולא תנן גת בעוטה של כותי מותרת משמע לו דאך הלקיחה שהוא היתר הנאה התירו ולא השתי'. וא"כ תו ל"ק נמי מה שהקשה הר"ר אלחנן דא"כ כי פריך לר"ה ממתני' לישני דר"ה אך לענין איסור שתי' איירי די"ל דא"כ מה חידושי' דר"ה הא זה מדיוקא דמתני' דקתני

לוקחין שמעינן. אמנם נלענ"ד דרש"י ז"ל הוציא ההיתר שתי' ממה דתנן ואין עושה יין נסך עד שירד לבור דבודאי נראה דגירס' ואין וכו' היא עיקרית מקושי' הגמ' ע"ב שוב שנית על ר"ה בתר דשני לי' בגת פקוקה ומליאה דלגירס' שאינו ההכרח לדחוק מאוד ועיין בתוס' ד"ה לוקחין ומה דמפרשי לגירסת ואינו דאתא לאשמעינן דאפילו בהקלוח אינו עושה יין נסך. ודאי תמוה תי' הגמ' ע"ב בגת פקוקה. וכבר הרגיש בס' לחם סתרים נמי. ומה שפירשו לבסוף אי נמי תנא סיפא לגלויי ארישא הוא דוחק גדול. ולמד רש"י ז"ל דהואינו עושה יי"נ אשמעינן החידוש דאפילו יי"נ הכולל איסור שתי' נמי אין עושה עד שירד לבור:

שם סוף ד"ה בתוס' ירד לבור ורשב"ם פירש וכו' והשאר מותר כיון שאינו עדיין יין. הקשה בס' לחם סתרים דת"ל דמשום כחו לא גזרו אלא במאי דנפק לבראי וא"כ מה מקשה הגמ' על ר"ה מזה דילמא לעולם הוי יין משנמשך ומה דהשאר מותר משום דבכחו לא גזרו על מה שבפנים ולק"מ כיון דתנן והשאר מותר ורק מה שכבור אסור ודאי מוכח דאף הקילוח אלו קלטו קודם שירד לבור נמי מותר וזה הא ודאי בכלל מה דנפק לבראי הוא ומוכח הטעם משום דלא חשיב עדיין יין. ולהכי מסיים נמי וגם לא נאסר לא במגע ולא בניצוק כיון שאינו יין וק"ל. ומזה נמי ראי' למה שכתבתי לעיל דמה דתנן ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור שפרשו תוס' שבא להורות היתר הקילוח. שזה מסיפא נשמע והשאר מותר אלא דאתי לאורוי' ההיתר שתיה כדפי' רש"י וק"ל:

דף נז.

עיין בעובדא דשאלת הינוקא בהר"ן היטב שכתב שהריף השמיט כל זה. ואף הפלוגת' דת"ק ור"נ במדדו בין ביד בין ברגל הכל דוחה מהלכה מפני העובדא שבעמוד ב' במחוזא שאיתותב רבא מהעדות דאגרדמיז שמשם נלמד שכל שנוגע נכרי בגופו ואפילו ברגל ואף שלא בכוונת ניסוך כל שידע שיין הוא אוסר בהנאה. זולת בנוגע ע"י דבר אחר שלא בכונת ניסוך שזה שרי בהנאה כת"ק דמתני' מדדו בקנה ואמרו ימכר ובע"כ שמחלק נמי בין נפל לבור למדדו ביד אף שבנפילתו נמי נגע ביין או דחישב לנפילה שלא בכונת נגיעה כלל מפני שבהול על מיתתו. או כדמחלקו תוס' ד"ה תינוק. וא"כ קשה לי מאוד מה יענה הרי"ף על דאישתהי שמואל עד דמשכח תנא דסבר כר"ש להתירו אף בשתי' דמנ"ל דר"ש גופיה מתיר בזה בשתי' כדהקשו התוס' שם. ומה שתירצו דס"ל לשמואל אליבא דר"ש דלא חשבינן שכשך דרגל אלא כמו מדידת קנה וכו'. הא להריף זה אינו כדמוכח באמת לפסק הלכה דידי' דשכשך דרגל אוסר בהנאה ומדירת קנה שבידו מותר

בהנאה. וגם מה שתירצו ועוד י"ל דסבר שמואל דכל מה שמתיר ר"ש בהנאה שרי נמי בשתי' וכיון דלא אשכחן וכו' ר"ל דכיון דלא אשכחינן מאן דאסר דריכה דרגל בהנאה דהא אפילו ר' נתן דמחמיר מתירו בהנאה ממילא ה"ה ודאי ר"ש דלא אסרו בהנאה. וכיון דר"ש משוה מדותיו ומה דמתיר בהנאה מתיר נמי בשתי' מסתמא אף דריכה דרגל מתיר אפילו בשתי'. וזה לשיטת רב אלפסי לא אזיל דמאן נימא לו דר"ש פליג על עדות דאגרדיים אשר משם נלמד דדריכה דרגל באמת אף בהנאה אוסר. ובאמת משוה מדותיו וכמו דיש חילוק לרב אלפסי ז"ל בין דריכה דרגל למדידה דקנה לענין איסור הנאה כן יש חילוק לר"ש בין בשתי' בין הנאה וצ"ע ולפ"ר הי' ניחא לי יותר דהריף ז"ל אינו דוחה אלא פסקא הינוקא וסובר דאין חילוק בין רגל לפיו אבל [חסר כאן]:

דף נט:

ההוא חביתא דחמרא דאישתקיל ברזא וכו' עיין בתוס' היטב ועיין בהריף וגירסת ד"ת הוא שהריף פי' כלישנא קמא דר"פ דאך דלהדי ברזא אסור ואידך שרו וכן נראה לשון הר"ן שלא העתיק אלא לישנא קמא והוא תימא דא"כ איך פסק הרי"ף בפרק בתרא בעובדא כרבא דכל חמרא אסור מטעם דכולהו חמרא בתר בר גישתא גריר ומ"ש מהכא דהא נמי ודאי כל שלמעלה מן הברזא בתר נקב הברזא גריר א"ו העיקר כנוסח הרא"ש וטור בהריף שפי' כלישנא בתרא ומן התימא מהב"י שלא הביא זה להוכחה ע"ש ודע דאיפכא אין להקשות על פסק רש"י ז"ל דכולהו חבור ואפילו מה שלמטה מן הברזא נאסר מטעם חבור דא"כ למה לי' לרבא לומר התם טעם דכולהו חמרא בתר בר גישתא עד שמכח זה הוכרח רש"י ז"ל לפרש דלא כר"ת אלא שהגשת' מגיע עד שולי החבית ותיפוק לי' דאפילו אם לא הגיע הגישת' עד שולי החבית לאסור כולו לרבנן דר' יודא מצד חבור. דזה אינו דודאי לענין חבור אינו דומה כי שם הגישתא גופא הוא קנה החלול המפסיק בין היין שבתוכו והוא מה שנגע העו"ג בו מבחוץ לבין יין החביות ולהכי לולא דכולהו בתר בת גישת' גריר לא הי' קאמר מצד חבור:

דף סג.

תוס' ד"ה והא מחסרא משיכה. ולא דמי להההוא דפ' הזהב. עיין המור"ם לובלין ועם דבריו דבריהם דחוקים כמעט באין מבין. ועיין תוס' ב"מ ד' מ"ג ד"ה מאי ארי' שכתבו בסוף ועוד י"ל דלר' יוחנן ור"ה דאית להו ד"ת מעות קונות לא הפקיעו שיכול להשתמש

בהם וכו' וכן פסק הטור בשם הגאון בסי' קל"ח ע"ש. א"כ מעיקרא לק"מ. דמעילה מיד שהוציא המעות בהלואה נמי מעל ולא צריך קנין. משא"כ באתנן. וק"ל:

דף סד.

עיין תוס' אי עודרין. כי דבריהם לפ"ר אינם מובנים לי דודאי י"ל דמה דמקשה אי רבנן מ"א עוקרין אפילו קיומו שרי היינו משום דאינו תופס דמיו ומה דמייתי ראי' היינו מאיסור רוצה בקיומו דלר"ע אסור בכלאים כמו בע"ג כדפרש"י ד"ה דאם זרען אלמא אסור להיות ר"ב. וכן דף ס"ה ד"ה טעמא שכתבו דהתם כו' וחילוק זה בירושלמי והוא בתוס' לעיל סוף פ' כל הצלמים. וע"ש כי לפ"ר איני יכול לקרב כלל הדברים. וכעת אין עמדי לשום עיוני עליהם:

דף סה:

שאני חיטי דאגב צירייהו כמבוקעות דמי. כתב הר"ן ומינה דשעורים כיון דלית בהו צירי כענבים שאין מבוקעות דמי ושרי. וקשה דילמא עד כאן לא צריך לשנויי אגב צירייהו אלא בחיטי דקשה דלולא צירייהו הוי דומיא דענבים שאינם מבוקעות הא שעורים דרכיכי כמבואר בפסחים פ' כל שעה אף בלא צירי בלעו ולא הוי דומיא דענבים וע"כ צ"ל דלא מסתבר לי' דשעורים רכיכי יותר מענבים. ובזה שפיר מה שדימו הפוסקים בסי' קל"ד ענבים לשעורים לענין דאם שהו שנין מרובה נאסרו אפילו באינם מבוקעים מדמינן השעורים עיין וק"ל. אך מ"מ קשה דלפי מה שמסיק בשם הרשב"א דמ"מ שעורים ע"י שהי' זמן מרובה נאסרו וה"ה ענבים הא בזמן מועט בהדחה סגי להו וחטים הא דומים לענבים מבוקעים ומיד נאסרו. הרי דלפ"ז מוכח דשעורים אף דרכיכי לא בלעו כחטין. ואלו בפסחים לענין לתיתה הא אדרבה מסקינן דשעורים אסורים בלתיתה משום דרכיכי וחטין מפני שהן קשות אף עם צירייהו מותרים בלתיתה מן הדין. והרי הרשב"א למד מלתיתה. ובע"כ צ"ל דדוקא לענין בליעה גריעי חטין אף דקשות ע"י צירייהו משעורים וענבים אבל לענין חשש חימוץ שע"י לתיתה נהי דבלעי בלתיתה ע"י צירייהו. מ"מ אין בם חשש חימוץ כ"כ מהר מפני שהן קשות. משא"כ בשעורין משום דרכיכי באין יותר מהר לידי חימוץ. והרשב"א אינו מביא ראי' מלתיתה אלא דחזינן עכ"פ דבלעי. ואולם אלו הייתי כדאי לחלוק על הרשב"א היה מסתבר לענ"ד דכל חילוק הרשב"א אינו מוכרת. אלא כדהתחלתי לכתוב. דבשעורים מעיקרא לא היה קשה לו ואינם דומים לענבים מפני שהם רכיכי כדאיתא בפסחים. ואי משום דמסתביר לו דענבים הם רכיכי

כשעורים. מ"מ י"ל שאני שעורים שטבעם לבלוע כדאיתא דף ס"ו ע"ב בדברי ר' יוסי שהשעורים שואבות מבואר בהפוסקים דהיינו מלחלוחית:

דף סו.

בתוס' ד"ה מכלל דרישא. ועוד דמשהו מב"מ אין הטעם בטל כיון שהטעם שוה אבל לפגם בטל. דבריהם אלו אזלו שפיר דאיך אפשר דהקושיא בגמרא תלי' לפגם במשהו לאביי. דהא איהו בתר טעמא אזיל. אבל מה שכתבו תו ובחמץ בפסח אע"ג דשלא במינו אסור במשהו אע"פ שהטעם בטל מ"מ אין לאסור לפגם שלא יהא טפל חמור מן העיקר דשלא במינו אינו אסור אלא אטו מינו. צ"ע הא לרבא דפסק שם לגירסא זו הכי הא אזיל בתר שמא. וא"כ אף מב"מ דשוה בשמא ולא בטעמא אף דבטל הטעם ואין בו שום ממש אוסר במשהו כיון דהוא מב"מ בשמא. וממילא אף לפגם י"ל דאסור מב"מ. ומה טפל מן העיקר שייך. ותדע דחמץ בפסח לדעתי אין אפשרות מציאות מב"מ בטעמא דזה טעם חמץ וזה טעם מצה. אך בשמא אפשר דכיון דתרווייהו שם הכולל פת אלא דלמסקנת רבא אזלו:

שם אמר אביי מנא אמינא לה וכו'. הנה מדמה אביי איסור שנפל להיתר לדין צירוף איסורים שנפלו יחד דאם בזה אזלינן בתר טעמא לשווינהו מין אחד כדי שיצטרפו כן מהראוי לילך בתר טעמא לשוי' מב"מ. אך מ"מ קשה לי למסקנת הש"ך להלכה ביד דלא אזיל רבא בתר שמא אלא באיסורין שהם מב"מ ביתר מכדי נתינות טעם אבל בדברים שמב"מ ברובא בטל כמו לדידן במאכלות אסורות. ומבש"מ בס' מחמת טעמו ודאי מודה דבתר טעמא אזלינן. א"כ מה הדמיון הכא הא לענ"ד אף רבא מודה הכא כיון דאיירינן הכא בתבלין שנפלו לתבשיל אינו מינו שאיסורו בנותן טעם דהיינו במה שנרגש טעם האיסור בהיתר. ומה"ת דלא נימא לצירוף האיסורין מפני שטעמו שוה מצטרפו. שהרי טעם האיסור נרגש ע"י מיתוק הקדירה. וזה לפרש"י. אמנם לפי' התוס' ד"ה תבלין שפירשו ומצטרפין היינו לענין איסור מאתים ניחא דזה הוא למעלה מנתינת טעם. אמנם דבריהם אינם מובנים לי כל עיקר שכתבו ומצטרפין בדבר יבש לאסור ואפילו בלא נתינת טעם כגון וכו'. וא"י הא שעורא דמאתים אינו אלא במב"מ. וכיון דהכא איירי בתבלין ג' מינים הא א"א שיהיו כל הג' מינים מב"מ עם מה שנפלו לתוכן. וע"כ ר"ל דביבש אפי' מבש"מ נמי צריך מאתים. ומלבד שקשה מציאות תערובות מבש"מ ביבש מפני שהוא מינכר. אף גם צריך לי עיון שמה"ת יהא חמור מבש"מ יבש מבלח שהוא בנתינות טעם:

דף סו:

בת תיהא. עיין בהר"ן פ' ג"ה פי' דהיינו שמניח פיו על נקב היין לשאוף הריח בפיו ועל ידו לטעום היין. ולפירושו שם דלענין הנאה לא שייך לאסור בלא מתכוין אף בפסיק רישא ומביא ראי' ממוכרי כסות ודאי אין הכרח כלל לדברי התוס' דהכא ודפ' קמא דף י"ב ע"ב שהטעם שאינו נהנה מהריח מפני שחוזק היין מזיק לו יותר אלא הטעם פשוט מדאינו מתכוין. אמנם התוס' לשיטתייהו במס' שבת דף כ"ט ע"ב דאפילו בהנאה שייך פסיק רישא ומוכרחים לדבריהם. ועיין במור"ם לובלין פי' תי' א' בלא דבריו בדבור שאחריו וק"ל:

דף ע.

תוס' ד"ה מחלוקת בצירן אבל בגופן לא. דבריהם אינם מובנים כל עיקר שכתבו וי"ל דודאי וכו' מיהו צירן בטל ברוב מה ביטול ברוב איכא הכא אם אנו חוששין שכל הדגים השרוים בהציר הם דגים טמאים. ואפי' נדחק בזה דבהציר מ"מ יש תו ספק דילמא אף ציר דהיתר מעלמא נתערב בזה והוא הרוב אכתי אין פי' לדבריהם שכתבו וגופן לא בטל וכו' מה ענין לביטול בזה הא בכל דג ודג הספק אם הוא טהור או טמא. וע"כ דאזלו בפי' הרמב"ן שמביא הר"ן דכ"ע סברו דראש או שדרה הוא סימן מובהק אלא דאיירי בשהראשין חתוכים מגופן ופלוגתייהו אם נסמוך לומר דמסתמא הגופין מהראשים או איפכא ע"ש. וא"כ סבר דאפי' המחמיר לא חייש דילמא כל הגופין מן הטמאים אלא דודאי יש מן הטהורים נמי בחבית זה. אלא דחייש לדילמא נתערב גופין טמאים. ועל פי זה שפיר אזלו דבריהם. אך עכ"ז לא אזלו דבריהם דבתר הכי בד"ה וחזא בי' קלפי שנראה שרוצים לפרש דלא נימא שהתיר ע"י דג אחד כל הארבא כדמשמע מפרש"י לכן מפרשי' שהיו כולם מין אחד. וא"כ מה החילוק בין הציר לגופן. לשטתיי' דציר דאורייתא ובודאי בדבור זה אזלו בשיטת כל הפוסקים עם מסקנתם במקומות אחרים דשאני ציר דגים דהוי דרבנן. ודברי' בד"ה מחלוקת באמת צ"ע:

דף עא.

מה שלמדתי פסקא דגמ' בין פסחא לעצרתא תקט"ו. מתני' המוכר יינו עד ע"ב האמר רב הלכה כרשב"ג וכו'. הב"י בסי' קל"ב הניח בצ"ע הרשב"א שמביא ריש הסי' שפסק דכותי שניסך ליינו של ישראל אף שלא בכוונה דהיינו שהי' סבור שהוא שלו. מ"מ מותר למכרו לאותו הכותי ע"ש. דא"כ למה מדד עד שלא פסק דמיו אסורים. ת"ל דלאותו כותי

מותר למכרו. והנה להאמת לא קשה על הרשב"א מידי. דהא הרשב"א פי' המשנה בכותי המודד ובאותה המדידה נאסר היין דסובר כחו של כותי המערה אסרו. ע"ש בב"י שמביא פי' זה בשם הרשב"א וא"כ לק"מ. דאף שסובר דאם הגוי נגע ביה וסבר שהוא שלו דחייב בהזיקו ולכן מותר למכרו לאותו כותי היינו בנגע בו שלא ברשות ישראל משא"כ בכותי המודד שהוא ע"כ ברשות ישראל שמצוה לו למדוד פשיטא שאינו חייב בהזיקו. וכעין זה תי' הט"ז על הנגיעה ג"כ. אבל זה ודאי ליתא דמה"ת שתהי' ברשות ישראל קודם הפסיקה. אמנם לדברי קושי' הב"י על הרשב"א עכ"פ על קושי' הגמ' במה שרצה רב אשי להוכיח דמשיכה אינה קונה. דאל"ה ת"ל מדמשכו קני' וכו' דבאותה ה"א סבר דחששא דרב מחשש נגיעה. ות"ל להרשב"א הנגיעה אינה אוסרת כלל למשקל זוזא מני' וכדי ליישב תחלה איישב נמי קושי' הש"ך שם על הפרישה ובמה דפי' להטור שכתב ואם לא עשה כן והי' אפומא אסור. דר"ל מטעם דאין מבטלין איסור ואמי ביטל במזיד אסור דלפ"ז תימא מנ"ל להגמ' למוקים רב דלא כרשב"ג ע"ש. וכעין קושי' זו הקשה ג"כ הת"ח. אך להפרישה הקושי' עצומה ולא מספיק תי' הת"ח ע"ש. ונ"ל לתרץ קושי' הת"ח מעיקרא ואומר דלק"מ דהתוס' הקשו וא"ת ולימא להו רב שידיחו וכו' וי"ל דחיישינן שמא יטעו כיון שהוא דבר קל. וא"כ איך י"ל דרב כרשב"ג אלא דלימדם איך לעשות דא"כ ילמד להם הפשוט שידיחו וא"ל כתי' תוס' דשמא יטעו וישכחו מה כולי האי הא בדיעבד אינו אוסר. וע"כ רב דלא כרשב"ג. וממילא ג"כ מתורץ דאי סובר כרשב"ג קושי' תוס' במקומה וכנ"ל דזה ודאי הוי דיעבד גמור אם יטעו וישכחו כיון דלא סמכו תחלה על הביטול. ולתי' קושי' הש"ך הנ"ל אם נצרף תי' הת"ח לדברי' אלו דדברי רב משמע דבדיעבד אסור ודאי דלק"מ ודוק. אמנם אין מן הצורך כלל דאף אם לא מוכח מדברי רב מידי דמיירי אף בדיעבד לק"מ על הגמ' וכנ"ל דודאי כונתו אף דיעבד דלכתחילה ודאי די בלמוד הפשוט להדיחו וא"כ מתורץ כה"ג קושי' הב"י על הרשב"א למה שפירשתי שאינה קושי' כ"א על רב אשי דודאי באותה ה"א הי' רב אשי סובר פירוש בדברי רב שהי' רוצה ללמדם דבר לכתחילה שלא יצטרכו לבא להיתר הרשב"א ושפיר הוכיח דמשיכה לא קנה דאל"כ אף לכתחילה ליכא. אמנם כאשר תי' אמימר דמשיכה קונה ודמיירי של גוי ומשום וקשה קושי' תוס' דילמד להדיא ומוכח דדעתו דאף בדיעבד יהי' איסור ושפיר מוכח דע"כ דלא כרשב"ג. ואין מן הצורך לבאר דלאוקימתא דיין אפומ' ודאי דלא מועיל סברת הרשב"א כיון דישראל עצמו מודד לכלי זה וק"ל. אך אי קשיא הא קשיא למה דפסק הרא"ש דבמכר ישראל יין ומשך הכותי ועדיין לא נתן הדמים דשרי לישראל אחר ולא לאותו הישראל וביאר הש"ך סי' זה הטעם משום קנס א"כ קושי'

התוס' במקומה למה לו לומר ואי לא נקיטי זוזי אוזפינהו הי' לו להורות שידיחו ואם יטעו וישכחו הא הוי שוגגים ולא אפשר למקנסינהו ושרי אף לדידיה כיון שבמסקנא אף רב סובר דמשיכה קונה ובהקפה מכר:

דף עא:

בתוס' ד"ה ואי ס"ד משיכה בכותי אינה קונה אמאי נהרג עליה. עיין בתירוצם כי לפ"ר צ"ע. דלדבריהם עדיין קשה אף אי משיכה קונה הא ודאי דלא עדיף מישראל וכיון שגם ישראל גזלן אינו קונה להיות שלו ולא מחייב בחיוביה דידי' על מה שנתרבה ממונו אלא על מה שחיסר לחבריה וזה בפחות משוה פרוטה לא שייך גבי ישראל ואמאי נהרג. ותי' בני ר"ח שי' לנכון דאי משיכה קונה שפיר דחייב על מה שנתרבה ממונו בדבר חשוב לגבי דידי'. דמה דגזלן ישראל אינו קונה להיות שלו היינו משום דהנגזל לא מקנה לו מדעתו. משא"כ פחות משוה פרוטה דישראל הנגזל מוחל לו משום דלא חשיב ממון גביה שפיר קונה דליהוי דידי' וחייב מיתה משום דנתרבה ממונו משא"כ אלו משיכה דמקח וממכר לא קונה לגביה. אף עם המחילה נמי לא קנה ליה המשיכה ושפיר קשה אמאי נהרג לא חסרון איכא ולא רבוי איכא. והשתא דאתינן להכי לענ"ד לולא דברי רבותינו בעלי התוס' הי' אפשר ליישב קושייתם מעיקרא דעד כאן לא מחייב גזלן ישראל באונסין אע"פ שלא קנה להיות שלו דמידי הוא טעמא דלא קנה היינו אך מפני שמשך בע"כ של נגזל ולא הסכימה דעת המקנה שיקנה לו המשיכה משא"כ להתחייב באונסין אנן סהדי שהסכימה דעת הנגזל להקנותה לו במשיכה זו לענין זה. וזה תינח בישראל דמשיכה מדעת מקנה קונה לו משא"כ אי משיכה בכותים אפילו מדעת מקנה אינו קונה למה יהרג הא בשום צד לא קנה:

דף עג.

כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן. עיין על סוגי' זו בהר"ן כי דבריו ברורים. אבל פרש"י ז"ל קשה להולמו. הנה פי' על התי' דקא נפל התירא לגו איסורא דקמא קמא בטל. מבואר הא נפל היתר בבת אחת בכדי לבטל האיסור בס'. באמת אינו אוסר בכל שהוא והוא שיטת הרמב"ן שבהר"ן ולבסוף גבי חמרא במים כתב ה"ג לא חמרא דהתירא בגו מיא דאיסורא וכו' וכגון דנפיל כוליה כחדא. מבואר הא בזה אחר זה אפילו בפחות מנ"ט נמי אסור ומשום דקמא קמא בטל ואסור בכל שהוא. וא"כ מה בין מב"מ למבש"מ. אי בזה אחר זה תרווייהו בכ"ש. ואי בבת אחת תרווייהו בס'. ודבריו האחרונים הם שיטת

הר"ן ע"ש. אבל דברי רש"י ז"ל א"א להבין ומה שהקשה המהרש"א. ותי' התוס' אין לו מובן והקושי' יש לדחות ע"ד שדחה הר"ן לשיטתו ולא הרגיש בעיקר הסתירה. ומה שדקדק רש"י ריש הסוגיא לפרש ומותר בהנאה דוקא ולא בשתיה דלהכי אפילו בחמרא דאיסורא לגו מיא דהיתרא קמא קמא בטל אף דטעם כעיקר היינו לאכילה דומי' דמשרת וגיעולי מדין ולא בהנאה:

דף עג:

ותניא נמי הכי וכו'. ופרש"י משום דבמינו איכא למימר וכו' אלמא טעמא משום הכי הוא תוס' שם ד"ה טבל ותימא וכו' וי"ל דצריכו תרווייהו וכו' ועדיין יש להקשות מדוע נקיט ר"י ור"ל והברייתא דתניא כוותייהו רק טבל וי"נ. הא איכא נמי כמה איסורים דמשום טעם דבר שיל"מ אינו בטל במינו כמו שביעי' ומעשר והקדש ותירץ הר"ן דמדשיל"מ לא דברו. ואפשר משום דזה אינו נכלל בכלל כל איסורים שבתורה אלא אינהו באו להורות חידוש ביין טבל שאין לו מתירים דומיא דיין נסך והיינו על דרך התוס' לאו על דרך הר"ן בשאין לו ממקום אחר ומה דמוכח ממשמעות פי' רש"י דאלו הטעם של טבל לא הי' משום כהיתרו כך איסורו הי' מהראוי לאסור אפילו שלא במינו בכ"ש וזה אינו לפי מסקנת הפוסקים כמבואר בי"ד סי' ק"ב דבדשיל"מ נמי שלא במינו בנותן טעם. לכך פי' הר"ן דלא כוותיה כי אם דותניא נמי הכי כן פירושו דמדקתני טבל סתמא משמע אפילו באופן דלא שייך דשיל"מ. אבל צ"ע גדול דא"כ מה ניתוסף ראיה מן ברייתא זו מן הברייתא הקודמת דתניא כוותיה דר"י. ובשלמא לפי' רש"י איכא לדחוקי דאלו מן הברייתא הקודמת ה"א דמה שמסיימ' הברייתא במינן וכו' לא קאי כי אם על יי"נ. אבל טבל כיון דטעמא משום דשיל"מ אפילו באינו מינו נמי אינו בטל. משא"כ מברייתא זו מוכרח הטעם. אבל לפי' הר"ן קשיא. והנה איתא במס' פסחים פ' כ"ש גבי פלוגתא דחמץ בפסח בזמנו ושלא בזמנו בבעל המלחמות זה לשונו לפי פירושו הקדום דטעמא דרבא משום דחמץ מקרי דשיל"מ וגזר שלא במינו אטו מינו כו' וא"ת והא ר"י סבר לאחר זמנו מותר כר"ש ובזמנו אינו אוסר במשהו יש להשיב אמר לך ר"י פליגי רבנן עליה דר"ש דאמר במס' שביעית בברייתא ואיתא בנדרים כ"ד שיל"מ כגון הטבל ומ"ש וחדש לא נתנו בו חכמים שעור ואנא דאמרי כרבנן. תדע דהא אמר ר' יוחנן כל איסורים שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך והא טבל דבר שיל"מ הוא ובא להוציא מן הכלל כיוצא בו ותניא נמי כר"י בפ' השוכר במס' ע"ז אבל אנן דקי"ל כל דבר שיל"מ במינו אפילו באלף לא בטל א"א לנו לומר בחמץ בפסח שיהא בטל לעולם במינו

וכיון שהשוה רבא שאינו מינו למינו למדין שכולן במשהו עכ"ל. והנה לדבריו שהוכיח דר"י פליג וס"ל דדשיל"מ בטל אפילו במינו אזלה הסוגיא בפשוט דמדנקיט ר"י חוץ מטבל ושביק לאחרינא כל הדברים שיל"מ. ש"מ דטבל טעם אחר יש משום כהיתרו וכו' אך לענ"ד הדבר קשה לאומרו שיהא ר"י פליג על מסקנת ר"א בביצה דאפילו באיסור דרבנן אמרינן דשיל"מ לא בטל. וגם לפ"ז מוכרחים אנו לומר נמי דלא סביר לה כהך ברייתא דקתני התם וספיקא אסורה דהא איהו טעם ביצה שנולדה בי"ט משום משקין שזבו סביר ליה כמבואר שם בסוגיא וע"כ יהא מוכרח לתירוצא דהברייתא כר"ש אזלה ואיהו לא סביר לה. וגם הפי' של הברייתא ותניא נמי הכי יותר דחוק לפירושו דאלו כפרש"י ז"ל ודאי לא מצי סבר. דהא איהו נמי פוסק דדשיל"מ אף במינו אינו בטל. וכפי' הר"ן נמי קשה האיך יאמר דמדתני טבל סתמא ש"מ דאפילו בטבל שאל"מ נמי איירי דאדרבא הא ר"י נמי טבל סתמא נקיט בלישניה ולא איירי כ"א מסתם טבל דהוי דשיל"מ. ונקטינן לאפוקי שאר הדברים שיל"מ דשפיר בטילי חוץ מטבל מטעמי אחריני וצ"ע. והנה הרמב"ם פט"ו מהל' מאכלות אסורות. כנראה דאזיל בשיטת התוס' והר"ן וכמבואר שם דאף דשיל"מ דוקא במינו אינו בטל. אלא שהי' קשה לו מדוע פרט ר"י אך טבל ויי"נ. ועיין שם פירושו בכ"מ ולח"מ. וכלל דברים נראה משום דדשל"מ אינו נכלל בשם סוג כל איסורים שבתורה ואפי' הקדש דצריך מעשה פדיון חוץ מטבל יען שתקונו קצת באיסור שלא מן המוקף. ולכן לא הוצרך להוציא מן הכלל כי אם הנהו תרתי טבל ויי"נ. כן מבוארים הדברים שם בכ"מ עם תוס' דברי הלח"מ. אבל בזה דברי הכ"מ תמוהים שכ' שם הלכה ט' ומה שכתב רבינו חמץ בפסח בא לתרץ למה לא אמרו ר"י ור"ל וחוץ מחמץ בפסח וזה תמוה דהא ר"י בפי' ס"ל בפ' כל שעה דחמץ בזמנו בין במינו בנ"ט. והאיך יאמר חוץ מחמץ. ואם נפשך לומר דלא דק בלישניה וקאי לפרושי הברייתא אליבא דהלכתא שלא יהא מוכרח מן הברייתא שלא כרבא. עכ"פ קשה דהא אף על הברייתא ל"ק כלל דלינקט חמץ בפסח כיון שאינה שוה להפסק שלו אליבא דרבא דחמץ אפילו שלא במינו במשהו. משא"כ טבל ויי"נ דבאינו מינו בנ"ט. אך על הרמב"ם ל"ק דאעפ"כ יש לדחוק דקאי לתרץ הברייתא דתניא כותי' דר"י אליבא דרבא דלא תימא כללא כיילה כל איסורים בנ"ט דמשמע נמי חמץ בפסח. ומתרץ דחמץ לא נכלל כלל בסוג זה. אבל לשון הכ"מ ודאי תמוה ולשיטת הרמב"ם ע"כ לומר דלא ס"ל כבעל המלחמות הנ"ל דר"י פליג בדין דשיל"מ דהא אדרבא איהו ביאר עכ"פ משמעות הברייתא עם כלל זה, והים ודאי לישנא דר"י דהוא לשון הברייתא. אלא דטעמא דר"י גבי חמץ. היינו דפליג בזה עם רבא וס"ל דחמץ לא מקרי דשיל"מ. או מטעם קושי' הבעל

מלחמות שם לנפשיה דהא עובר עליהן בבל יראה או מטעם הר"ן שם. או מטעם המבואר במרדכי. והובא בי"ד סי' ק"ב ע"ש ודוק: